

Rasmus Hansen

Dagbog fra rejsen til Australien 1857

*Renskrevet fra originalen med mindre tilrettelser af Robert Ric-Hansen 1964.
Enkelte korrektioner af Kaare Petersen 2009*

-----o o o o 0 0 o o o-----

Forord af Robert Ric-Hansen

Min Fader, Rasmus Hansen, var født i Tryggelev på Langeland d. 2. Juni 1830.

Hans Fader, Hans Madsen, var Sadelmager. Fader blev oplært som Sadelmager i sit hjem og blev Soldat 1850, Dragon, og laa i Garnision i Itzehoe, Kiel og Altona, hvor han lærte det tyske Sprog.

Fader var ret musikalsk og elskede Musik, han spillede Violin helt op til de sidste Aar, og som ung spillede han klarinet og spillede ofte til Dans.

1857 rejste han sammen med en broder, Christian, til Australien, var hjemme på besøg i 1865, hvor han blev forlovet og gift, og rejste derud igen.

Før hjemrejsen var han blevet selvstændig, havde egen Forretning og Hus i Bendigo – også kaldet Sandhurst. Han havde en god Forretning, købte samtidig Grunde, byggede flere Huse og et Hotel – Hotel Denmark – som han solgte senere.. De to sidste huse solgte han i 1901.

Mine forældre rejste hjem til Danmark 1875 og Fader købte da Torbygaard i Vantinge paa Fyn. Far havde aldrig været ved Landbruget, men da han som ung saa de rige langelandske Bønder, mente han, at ingen havde det saa godt som disse, og det blev hans Drøm at faa en smuk og god Gaard. Torbygaard blev købt i en Dyretid ret efter den Fransk-Tyske Krig og Tiden derefter gik stærkt tilbage. Landbruget skuffede Far, og han solgte Gaarden 1901. Til trods for at Far ikke var født Landmand, var han dog i mange retninger Foregangsmand. Der var dengang ingen Andelsmejerier, og mine Forældre drev Mejeri, saakaldt Herregaardsmejeri, først med Heste og Hesteomgang som Drivkraft, men senere fik vi Dampkraft.

Mor havde som ung været på Herregaarde på Langeland og der lært Mejeribrug, saa hun forestod Mejeriets Drift og oplærte og uddannede selv sine Medarbejdere.

1890 ophørte Mejeridriften hjemme, da Andelsmejerierne kom frem, bl.a. blev der bygget Mejerier i Nybølle og Gestelev, hvorfra vi fik den meste Mælk. Da Skummetmælken ikke blev taget tilbage, maatte vi undytte denne, saa vi havde en masse Svin.

Majs var dengang billig (kr. 2,60 pr. Tønde), saa Far købte en masse Majs og brugte dette, baade til Svin, Køer og Heste, til stor Forargelse for Folkene, som ikke vilde fodre med saadan noget Stads, og Naboerne lo også heraf. Vi avlede også lidt Turnips, men dette var for besværligt, saa det var kun kort Tid om Efteraaret at Køerne fik lidt heraf. Derimod købte Far masser af Hvedeklid, samt en del Solsikke og Palmekager. Jeg husker, de bedste Køer fik op til 12 a 14 lb. Kraftfoder daglig, et kollossalt Foder dengang, da næsten ingen brugte Kraftfoder.

Ja, Far laved endda et Aar Ensilage. Vi havde megen Eng, og vistnok 1894 havde vi meget Græs, og om Efteraaret en mægtig Efterslet, som vi slog og kørte hjem i grøn Tilstand. Der blev lavet en stor Træramme ved Ladegavlen, og her blev det grønne Enggræs kørt hjem, trampet sammen i Lagvis, drysset med Høsalt i hvert Lag. Græsset blev læsset op i stor Højde trampet sammen, og derover blev lagt et ret tykt lag Avner, derover et lag Halm. Ovenpaa dette blev lagt vore Markled, og igen derover et lag store Sten, der pressede Massen sammen. Denne Fremgangsmaade havde Far set i Australien, og det er nøjagtig samme Fremgangsmaad, som bruges i dag herhjemme. Men jeg husker endnu Naboernes ironi og grineri over Australienerens Narrestreger.

Jeg kan endnu huske Ensilagens farve og lugt, da denne blev kørt ind, og jeg er vis på, det var hel første kls. Ensilage, og Kreaturerne aad den gerne, men som andet ukrudt, kneb det som sædvanlig med at faa Røgteren til at fodre med saadan noget stads.

Da mine Forældre 1901 solgte Torbygaard, flyttede de til Odense, hvor de havde en dejlig Villa i Filosofgangen 14 (Den er der endnu). Men Far var for virksom til at bo i en Villa, og han længtes efter Landet. Da jeg købte og overtog Kalør ved Odense d. 1. April 1903, flyttede de ud til os om Efteraaret. Min Søster og jeg var ugifte, og hun var hos mig, saa der var Plads nok til os alle. Far nød at pusle i Haven, og var baade rask og frisk til det sidst, men døde ret pludselig efter kun knap en Uges Sygeleje. Han døde den 29. Januar og blev begravet den 6. Februar paa Ubberud Kirkegaard.

Moder var også født i Tryggelev d. 23. Juni 1844. Mor var Gaardmandsdatter, fra Møllegaarden i Kinderballe. Denne Gaard er endnu i Moders Slægts Eje, p.t. forpagtet ud, men ventes overtaget af 4. Generation.

Far var, som nævnt før, Søn af en Sadelmager, og Far har fortalt at naar Folk afhentede repareret Seletøj, betalte [de] sjældent med Penge, men kom med et stykke Sul; disse Kaar kunde Far ikke tænke at fortsætte med, saa derfor rejste han til Australien, hvor der lige var fundet nye og rige Guldlejer.

Mine Forældre var baade dygtige, flittige og sparsommelige. Mor var meget intelligent, og hun var en god Hustru og Moder. Vort Barndomshjem var efter den Tid et smuk og godt Hjem. Vi blev alle opdraget i nøjsomhed og sparsommelighed, og vi maatte alle arbejde fra ganske smaa.

Vore Forældre vilde gerne se Gæster og vi Børn maatte til enhver Tid tage Kammerater med hjem, og naar disse Søndag Aften skulde til Station elle hjem i Plads, kunde jeg blot tage et Køretøj og køre disse hjem, hvilket var sledes uhørt andre Steder.

Mine Forældres rejser og oplevelser ude i Verden, ar sikkert bevirket, de var langt forud for deres Tid, sammenlignet med de fleste Folk paa Egnen, men disse var dengang Fæstebønder, der som Regel aldrig kom uden for deres Sogn.

Naar jeg sammenligner mit Barndomshjem med andre Hjem, maa jeg absolut synes, vi Børn har haft et godt og lykkeligt hjem og gode, kærlige og forstaaende Forældre.

Ære være deres Minde!

Stensmark, Januar 1964

Robert Ric-Hansen

Dagbogen.

Fredag morgen den 12. marts 1857 forlod jeg tillige med min broder Christian vort hjem i Tryggelev for at begynde vor rejse til Australien. Det havde frosset om natten, og solen hævede sig som et glar og sendte sine gyldne stråler mod os, som om den ville ønske os til lykke med vor lange rejse. Ledsaget af vore forældre kørte vi til Kædeby, hvor vi skulle have vor ven Hans Pedersen med. Afskeden med slægt og venner gjorde os noget forstemt i sindet, men alligevel ville vi spille muntre, og under sang og hurra-råb kørte vi ud af Kædeby, og det varede heller ikke længe, inden vi nåede Lindelse Kro, hvor vi gjorde holdt og drak nogle glas vin sammen med nogle venner, og da vi kørte derfra igen, var vi i godt humør.

Fra Rudkøbing sejlede vi til Vemmenæs, hvor vi lejede en vogn og kørte over Taasinge til Svendborg og kom der midt om eftermiddagen. Der traf vi en returvogn fra Nyborg og kørte med den og kom til Nyborg om natten. I Nyborg var det meningen at blive en dag, men da vi kom til skibsbroen for at komme med dampskibet, var der ingen, så vi måtte vente til næste dag.

Om Søndag morgen sejlede vi med dampskibet Kronprinsen til Korsør. Det var en ubehagelig tur, det sneede og stormede, og vi havde modvind, og vi opholdt os på dækket i 3 timer. I Korsør traf jeg en god ven, som indbød os til at være hos hans forældre den dag. Vi blev godt beværtet og tilendebragte dagen med sang og musik, og om aftenen ledsagede han os tilligemed sine forældre til banegården, hvor vi drak hver et glas vin til afsked. Vi gik derefter om bord på dampskibet Hermod kl. 11 om aftenen og kom til Kiel i morgenstunden. Kiel er en meget smuk by. Vi morede os med at gå omkring i byen en dags tid og fortsatte så rejsen med jernbane til Altona. Så snart vi stod af på banegården, var vi omringet af 4 af agenternes spioner. Hans havde udtalt sig med, at vi skulle til Australien (endskønt jeg havde bedt dem om intet at nævne herom). Derfor havde disse spioner forfulgt os som rovdyr.

Jeg gjorde mig et ærinde på Politikammeret og lod Hans og Christian vente, så jeg tænkte de fyre skulle blive kede af at vente og forsvinde, men de havde god tålmodighed. I min fraværelse havde de spurgt Hans og Christian, hvor vi skulle logere, og nu fulgte de os til vore logis, som var helt ude i den anden ende af byen hos nogle venner, jeg havde der. Undervejs havde jeg flere gange ytret min utilfredshed med deres følgeskab og trak dem over en meget smudsig markvej, der førte fra banegården til Grosgarnerstrasse. Jeg havde noget tøj med mig og gjorde holdt flere gange for at hvile, og de sprang straks til og tilbød at bære tøjet, men jeg afviste dem og sagde, jeg havde god tid, og endelig nåede vi vort logi, fulgt af de 4 drabanter. Mine venner modtog os med største glæde, men jeg ærgrede mig over det selskab, der fulgte os og fik dem ind i en stue for sig selv. Da jeg mærkede, de ikke ville gå, gik vi en tur i byen, men straks havde jeg 2 af fyrene i hælene, og de plagede mig for at gå med dem hjem og give kontrakt med dem og tilrådede os ikke at lave kontrakt med andre agenter, da disse ville snyde os.

Jeg bad dem ikke interessere sig så meget for vores rejse og sagde, at jeg ikke ville skrive kontrakt med dem, ej heller med nogle andre, før jeg havde opholdt mig i Altona nogle dage og undersøgt forholdene. Endelig forlod de os efter at have givet os deres adresse og tilbudt kontrakt, først for 130 prøjsiske dalere (en prøjsisk Daler er 1 rd 2 p), men slog det hurtigt af til 120. Deres adresse var: Hr. Schwerdtmann, Litterstrasse i Altona.

Da jeg efter et par timers forløb vendte tilbage til mit logi, sad de andre to drabanter der endnu og plagede mig om at jeg skulde gøre kontrakt med dem. Jeg bad dem gå pokker i vold og skulle nok selv af gøre, hvem jeg ville gøre kontrakt med. Den ene var en lang slukken fyr, der hed Petersen, var værtshusholder og talte dansk; han smigrede os og kaldte os landsmænd (men hvad han var for en fyr, skal jeg senere fortælle). Den anden var en stor stærk prygl, der hed Stahl, jeg kunne ikke se på ham uden en vis modbydelighed, jeg kunne se på hans ansigt, han var en slyngel, og dette beviste hans ansvarsløse påtrængenhed. Før vi gik, sagde de, de ville skrive kontrakt med os for 100 prøjsiske dalere for hver, men jeg havde fået sådan en modbydelighed for dem, at jeg for ingen pris ville gøre kontrakt med dem. Derefter fik vi noget at spise og sov til midt på formiddagen næste dag.

Da vi rejste fra hjemmet, var det vor bestemmelse efter råd fra en hr. Knudsen, der nylig var vendt hjem fra Australien, at vi ville rejse over Hamburg til Liverpool med det skib fra England, der først skulle afgå, men dette blev jeg rådet fra, da jeg ikke kunne sproget, og let kunne blive snydt. Desuden havde vi ting med, som let blev anset for kontrabande i England, som vi ikke vidste, hvordan vi kunne komme af med, og da vi ikke kunne sproget, overgav vi os til agenter, der lovede at besørge alt for os, og til en pris, vi fandt rimelig. Vi troede, at når dette var betalt, så var den historie ude, men tænkte ikke på hvor mange penge der smuttede for os, inden vi blev forsynede med alle de ting, vi nødvendigvis skulle have med.

De første dage vi var i Hamburg og Altona, var vi glade ved at se de store og smukke steder, så vi nær havde glemt, vi skulle videre. Vi gik hver dag ud at spadserere med en hr. Jensen og jomfru Knan. Den første aften var vi i teater i Altona; der blev spillet et interessant stykke, der hed "Gribben". Den næste dag gik gennem St. Pauli til Hamburg. I den del af Hamburg, som har været afbrændt, er så smukt og storslået bygget, at det vist må være en af verdens smukkeste byer. De bygninger, der især tiltrak sig vor opmærksomhed var Basar i en høj og pragtfuld bygning med glastag, og det er ikke alene bygningen selv, der giver øjet så meget at bestille; man ser det mest udmærkede arbejde fra mange Professioner, kunsthandel og mange mærkværdige Naturgenstande, mange slags fugle og æg og mange mærkelige samlinger.

Der går et lille vandløb ind i Hamburg, der hedder "Alsteren", som jeg synes, var det kønneste jeg så. Det er Alsteren, som går ind i byen og er omkranset af de allerkønneste bygninger, deriblandt Hotel St. Petersborg, det nye hotel Europa og mange andre store 5-etagers bygninger. Det af Alsteren, som går ud fra Hamburg, er på den ene side forstaden St. Georg og på den anden side store smukke forlystelsessteder. Hele Alsteren var altid fyldt med smukke joller og små både. Da vi gik gennem St. Pauli, var det hele som et stort marked, så vi knap kunne trænge os gennem den store menneskemasse. Det ene telt greb ind i det andet, og man kunne købe alt muligt. Der var en tummel af lirekasser, skrig fra dyremanageri. Vi var inde i et sådant, og så en struds, en kænguru samt en mængde fugle og smådyr. Vi så også en elefant, der viste sin klogskab ved at adlyde sin herres befalinger ved f.eks. med sin snabel at opsamle nødder, pengestykker, tørklæder o.s.v. Endvidere så vi to store smukke løver, der brølede så frygteligt, så man kunne høre det langt væk, en kæmpeslange, flere abefamilier, en ulv, en tiger og fl.a. dyr.

Næste dag måtte vi igen tænke på at fortsætte vor rejse. Madam L., hos hvem jeg logerede, havde forhørt sig hvad for nogle Agenter der var de reelste, og der var Hende sagt til hvem hun helst skulde henvende sig at vi ikke skulde blive bedragne. Vi gik derpaa hen til det Sted hvor der blev os sagt, og vi fandt der en meget behagelig og tiltalende mand, der var ingen smiger eller påtrængenhed i hans væsen, jeg syntes godt om ham og besluttede straks at gøre kontrakt med ham. Han forlangte 120 prøjsiske daler, jeg bød ham llo, men han svarede, at dette kunne han ikke, men jeg skulle få en ordentlig plads på skibet, hvortil jeg svarede, at dette ville vi også have, selv om det skulle koste nogle dalere mere. Men jeg ville ikke lave kontrakt i dag, men vente til i morgen, med mindre vi kunne nøjes med llo dalere og få en god plads midtskibs. Han bad mig komme igen, så skulle vi nok blive enige, og jeg skulle få en god behandling. Om eftermiddagen kom vi igen, og jeg sagde, at vi nu havde tilbud fra en anden agent på en god 4-mands kahyt og for llo dalere, men hvis han ville tilbyde det samme, ville vi kontrakte med ham, ellers måtte han ikke fortænke os i, at vi gik til en anden. Det gik han ind på, så jeg forlangte at se kort over skibet, plads midt i til 4 personer, og han svarede, at når han lovede os en god plads, så fik vi den.

Førend jeg underskrev kontrakten forlangte jeg at få den oplæst på dansk, og her er de vigtigste punkter:

Vi skulle fra den dag, vi betalte kontrakten, ikke have flere udgifter til nogen ting. Vort tøj skulle befordres gratis til havn, og vi skulle modtage proviant til 2 dage til Hamburg. Det var mundtlig akkord.

Her følger de vigtigste punkter af kontrakten:

- a. Overfart fra Hamburg til Hull på dampskib under dæk.
- b. Befordring fra Hull til Liverpool pr. jernbane.
- c. Logi og kost i Liverpool til indskibningsdagen.
- d. Turen fra Liverpool til den bestemte plads med stort hurtiggående parketskib, som skal være kobberforhudet og af 1. klasse.
- e. Den os lovede kost, godt kogt, og enhver af os får ugentlig:

1 1/4 pund kød	3/4 pund sukker
1 " flæsk	1 fl. eddike
1 " saltet kød	8 lod smør
1/2 " fisk	1 peber
2 " mel	1 sennep
1 1/4 " ris	4 the
1/2 skp. ærter	4 salt
2 1/2 pund kartofler	8 fedt
1 " havregryn	20 pottes drikkevand
5 " rosiner	
- f. I sygdomstilfælde fri lægehjælp og medicin.
- g. I tilfælde af skibsbrand fri befordring med andet passende skib til bestemmelsesstedet.

Tillige erholdt jeg uddrag af engelske love som følger:

Før skibets afgang må optages nøjagtige oplysninger om passagerernes navne, der opgives på landingspladsen.

Ethvert passagerskib synes før hver overfart, om det er sødygtigt. Passagererne må til enhver tid have adgang til dæk og frisk luft og lys.

Ethvert skib må have stærke redningsbåde og være behørigt bemanded.

Skibet må ikke medtage krudt, vitriol, ugarvede huder eller andet for sundheden skadelige artikler. Skibet må indtage tilstrækkelig fersk vand i stærke fader, hvilket tillige med levnedsmidlerne skal undersøges og godkendes.

En kok og køkken tilligemed sygevogter må findes ombord, tilligemed læge, medicin, kirurgiske instrumenter m.m. Passagererne må undersøges af læge, før de går ombord - syge bliver tilbageholdt.

Passagererne erholder en erstatning på 10 pund sterling, hvis den ifølge kontrakten aftalte plads ikke findes på skibet. Reder og kaptajn må før hver skibs afgang stille en kaution på 1000 pund sterling. Begge må under store pengebøder være ansvarlige for kontraktens opfyldelse.

Den mand, ved hvem jeg skrev kontrakt, hed Schwerdtmann. Det var hans de to mand, der forfulgte os fra banegården, den aften vi ankom til Altona. Det blev jeg først opmærksom på, da jeg læste navnet på min kontrakt. Jeg havde ikke set dem siden afrejsen fra Altona, men et øjeblik efter indfandt de sig. Nu havde jeg dem igen på halsen, og de pressede mig for at købe alt, jeg skulle bruge på rejsen.

Vi købte også hver et sæt tangmadrasser, en kogekegel, tallerken, vaskefad, natpote, drikkekop, vandflasker, alt af forlignet jernblik, kniv og gaffel og et bomulds sengetæppe. Vi betalte hver 7 d., det var ikke dyrt, men dagen efter spurgte jeg i en butik og kunne der have købt det 1/3 billigere.

Den 20. marts skulle vi afgå med damper "Britania" fra Hamburg til Hull. Agenten skulle besørge vores tøj, og det gjorde han ved at lade tøjet afhente ved vores logi og transporterede det gennem byen på en trillebør. Der blev anvist os logi tæt ved Elben ved en mand, der hed Messersmidt, for at vi kunne komme tidlig nok af sted om morgenen. Den mand vil jeg fraråde enhver udvandrer at tag logi hos, for han forlangte for kaffe, lidt smørrebrød, en almindelig seng: 1 corant og 3, lo R.m. for os to mand, da det ikke var iberegnet med det, vi skulle have.

Så kom hr. Schwerdtmann's 2 håndlangere (som hele tiden havde forfulgt os) da klokken var henad lo og fortalte os, at vi endelig måtte have noget rom, sukker og tobak med, da det var 3 gange så dyrt i England. Messersmidt falbød os en udmærket god rom af den bedste som prøve, og vi købte et lille anker. Vi betalte som prøven, men da vi kom ombord og smagte på rommen, opdagede vi til vor ærgrelse, at vi igen var snydt, da rommen nemlig var stærkt fortyndet med vand. Med tobakken gik det ikke bedre. Agenten førte os til en jøde (alle agentens kammerater var jøder); jeg skulle have gode cigarer og smagte fra en kasse og købte 2 kasser af samme slags, men da vi kom om bord og prøvede dem, var de så bløde og dårlige, at de ikke var værd at ryge. Vi betalte 9 sh. og lo d. for disse. Den fyr, der snød mig, var en mager mand, der hed Salomon. Vores penge skulle de også veksle uden tab, men da vi havde vekslet for mange og igen skulle veksle til engelsk, måtte vi tabe 2 sh. 8 pr. £.

Om morgenen kl. 6 kom Salomon og skulle hjælpe os ombord, og det havde sådan hast, vi ikke havde tid at tænke på hverken det ene eller andet. Messersmidt forlangte betaling for kost og logi, og Salomon forlangte til manden, der havde hentet vore kasser på trillebør, 1 sh. 4 d., og 2 spigeor skulle vi betale for at blive sejlet i jolle ud til skibet. Jeg protesterede, da jeg mente, at vi efter kontrakten intet ekstra havde at betale. Men han svarede, at hvis vi ikke betalte, blev vi ikke sejlet til skibet, som ville sejle fra os, så vi ikke kom med. Så vi betalte. En stærk østlig vind havde bevirket lavvande, så skibet ikke kunne afsejle, så vi måtte blive liggende i 3 dage. Ved denne lejlighed viste Schwerdtmann sig meget galant ved at sende til os: 1 pund sukker, 1 pund kaffe, brød og noget rom, og han hentede os i land dagen efter, vi var kommet ombord, og bespiste os. Men det viste sig, at grunden var, at der var kommet lo danske mere til Altona, og han kunne tænke, vi ønskede at rejse sammen - og vi fik dem til at rejse sammen med os.

De gjorde kontrakt om en god plads, og han forlangte kun llo Prøjsiske Dalere af dem, så jeg kunne forstå, at havde vi givet de 120, han forlangte, var vi blevet snydt. Fra den 20. til den 23. måtte vi blive på skibet, da det ville sejle, når vandet var dybt nok. Men tiden gik også godt der, de første dage dansede og sang vi; der var raske danske søfolk om bord, der skulle til Hull, men til sidst blev kahytten så fuld af folk, at vi ikke kunne være der for hinanden. Om natten var der en skrækkelig mudder, vores kasser blev stablet op, den ene ovenpå den anden, så der til sidst blev plads, så vi kunne rede vort leje, men søvn blev der intet af, da søfolkene (de danske) lavede sådan spektakel, så ingen kunne sove.

Den 23. om eftermiddagen sejlede vi fra Hamburg. Det var smukt vejr, og vi morede os med at beskue de yndige egne langs Elben; på højre side passerede vi smukke bygninger og lystanlæg, som strækker sig helt fra Altona. Endvidere kom vi til Glügstadt foruden en del andre landsbyer; på venstre side passerede vi Hamburg, også den kunne vi se lidt af, og før vi kom ud af Elben passerede vi Kuxhavn, og derefter passerede vi 2 fyrskibe. Fra Hamburg var vi ifølge med 6 andre dampskibe og flere sejlskibe, der skilte sig ud fra hinanden. Da det blev mørkt, gik jeg til kahytten og ville sove, men det var umuligt at opholde sig der, søsygen var begyndt, så der var en modbydelig stank. Jeg blev derfor på dækket til kl. 12, så var passagererne nogenlunde i ro, så jeg gik til køjs og sov natten ud. De 2 første dage havde vi smukt vejr, men om natten fik vi en voldsom storm. Det var nogle frygtelige bølger, Nordsøen kunne rejse, og det var en ubehagelig tur, men det varede ikke længe, inden vi kom i læ, og kl. 2 kom vi til Hull, men vi måtte blive ombord til kl. 5, da der ikke var vand nok, så skibet kunne gå ind. I Hull havde vi passagerer, der var ekspederet af Schwerdtmann den fordel fremfor andre, at vi kom i land og fik fri kost og logi, mens de andre måtte blive ombord til næste dag. Hull er en stor og betydelig handelsstad med betydelig skibsfart og mange butikker og fabrikker. Jeg så en mængde danske skibe der. Det varede omtrent en time at passere alle de dokke, til hvor skibet skulle lægge til. Om aftenen var vi i teater, det var udmærket - smukt og meget billigt, 6 d.

Om morgenen gik vi rundt i byen, men der var ikke lang tid, da vi skulle med toget til Liverpool kl. 7. Jeg havde nær kommet for silde, da jeg var gået ud for at se byen, og da jeg gik tilbage, blev jeg opholdt ved 2 broer, ca. 10 min. ved hver. Broerne blev hejst, så skibe kunne passere derunder. Det var et morsomt syn at se, hvor mange mennesker der kunne samles på sådant et øjeblik, og hvorledes de styrtede bort, når broen kom ned. Hull har over 50.000 indvånere.

Den 26. marts om morgenen rejste vi med toget fra Hull, Det var den fornøjeligste dag på hele turen hidtil. Alle vi fra Hull til Liverpool blev pakket ind i en stor vogn (det var nu en af de ringeste, og vi blev stuvet ind som en flok kvæg). Der var 2 små vinduer på hver side, jeg posterede mig ved et af dem, og der blev jeg stående hele tiden til Liverpool. Jeg kunne ikke blive ked af at betragte dette smukke og frugtbare agerland, de smukke bygninger og fabrikker, og hver by så ud som en stad, det ene hus synes at hænge i det andet. Vi så næsten ikke et hus tækket med strå, de fleste var grundmuret og tækket med skifer. Jeg har ofte hørt tale om de mange fabrikker i England, men har aldrig tænkt mig, at der kunne være så mange. I hver en krog og bakke var der fabrikker, og man kunne på en gang se over halvhundrede fabrikksskorstene. Der ser ud til at være rigdom i høj grad, men der ser også ud til at være det modsatte. Næsten alle er smukt og storartet bygget, men omkring fabrikkerne, der er 5-6 etager høje, ligger en mængde lange smalle bygninger, 2-3 etager. Uden for disse vrimlede det med pjaltede, halvnøgne børn. Disse bygninger var for fabriksarbejdere og havde udseende efter mådelige omstændigheder.

Da vi havde kørt nogle timer, kom vi til en meget romantisk egn med høje bakker eller bjerge med dale og åer. Vi kom over en mængde broer og gennem mange gennemhullede sandstensklipper, der var dem, jeg tror, var over 1 dansk mil igennem, da der var steder, vi kørte et kvarter i sorteste mørke i fuld fart. Vi kørte gennem flere store kløfter, men jeg fik ikke navnene, da jeg ikke kunne sproget. Kl. 1 om eftermiddagen kom vi til Liverpool. Hr. Schwerdtmann's søn var fulgt med os fra Altona. Han var gået forud fra Hull og modtog os på banegården og førte os til en anden agent, som hed Stern og boede i Dunk Street nr. 50. Det var en meget behagelig mand. Vi havde her et meget smukt logi, sengelejligheden var ikke den bedste, men gik an, Kosten bestod af kaffe og smørrebrød, mest hvedebrød morgen og aften. Oksekødsuppe og kartofler hver middag. Kosten var meget god, og det eneste vi havde imod den var, at traktementet var ens hver dag.

Liverpool er en meget smuk by, med omtrent 300.000 indbyggere. Den skrives for at være den anden købstad i verden, der bygger over hundrede store skibe (tremastede), og når man står ved havnen, kan man hele tiden se store skibe komme og gå. Der regnes med, at der årligt går 14.000 skibe ind til Liverpool. Det er meget interessant at se de store smukke bygninger, der for største delen er opført af sandsten, der er udhugget i mange mønstre. De smukkeste mener jeg var Georgpaladset, rådhuset, posthuset og fl.a.

I Liverpool er bygningerne dog ikke så smukke som i Hamburg; der er kun 2 eller 3 etager, murede af store brændte sten, og kun få bygninger er malede. Her er en mængde kirker, dog heller ikke så store, men ganske kønne indvendig. Gaderne er gode, smukke brede fortove med fliser. Vi måtte opholde os omtrent 3 uger der, så der var god tid til at se os om. Af de seværdigheder der var, må jeg fremføre: Museet, der var åbent den første dag hver måned. Der er en samling af alle slags dyr og fugle, såvel som vækster og fra mineralriget. Af dyr er der store bøffelokser, løver, tigere til de allermindste arter. Man kan ikke læse i naturhistorien om dyrearter, uden at der er en dyreart af hver slags, undtagen elefanten. For hver slags dyr var der et rum og til hver art igen et rum, hvor alle dyr af en art kom sammen. Således kunne vi se over 100 slags forskellige rum.

Af fugle var der i tusindvis, der var store, smukke strudse og alle andre arter ned til den lille kolibri. Desuden var der mange slags ambifier, skildpadder og slanger; alle disse dyr var udstoppede og så livagtigt, at ingen kunne se andet, end at de var levende. Der var også en mængde store glaskugler fyldt med vand, hvori var alle slags små biller, guldfisk m.fl. Af vækster kunne man se alle slags træ, der var et lille stykke af hvert. Silke, hør, gummi, alle slags kornsorter, alle mulige løg. Af blomster var der alle utrolige slags i glasklokker. Fra mineralriget var der guld, sølv og kobber og kort sagt alle metaller; noget ert i små klumper, som det var fundet i jorden. Desuden kunne vi se hele Liverpool og hele omegnen samt havnens tømmerpladser, dette stod alt sammen på et uhyre stort bord. Bygninger, skibe og alt er

udarbejdet kunstigt af træ og så tydeligt, at man kunne kende hver genstand. Bordet var rundt og omgivet af glas, så ingen kunne berøre noget. På et andet mindre bord står Liverpool, som den så ud for 200 år siden, da var den kun en ganske lille flække.

Jeg var på et andet museum, der indeholdt en mængde gamle kunstarbejder, samt en samling af alle slags fine manufakturvarer fra alle nationer i hele verden, såsom fine kniplinger, silkevarer, guldbroderier, fine vægtegninger over enhver nation, klædedragter m.v.

En dag var vi ude at se kirkegården. Den er egentlig en stor hule, der er hugget ud gennem et tykt sandstenslag. Indgangen, eller rettere nedgangen, går gennem en hulning, der er hugget gennem sandstenslaget. Kirkegården er bevokset med træer og besat med smukke gravsten og piller af marmor og sandsten. I den frie stenmur, som er dannet omkring kirkegården, er der en del åbne grave, og denne mur er begroet overalt med slyngplanter, for oven er den omgivet af et svært jerngitter. Omtrent midt i kirkegården er der et smukt kapel, inden i det står den mands statue i hvid marmor, som har opfundet dampkraften.

Hver søndag gik vi i kirke, selv om vi ikke forstod prædiken kunne vi dog bede en bøn om, hvad der lå os på hjertet, det var dog Guds hus. Englænderne holder deres gudstjenester med stor andagt og deres sang i kirken er udmærket. Ved orglet står 8-10 mænd og 3-4 damer, der synger for. Deres kirker er ikke store, ej heller pyntet med billeder og malerier, men alligevel er de meget smukke, alt arbejde er udmærket udført, sæderne smukt betrukket, gulvet belagt med tæpper, og overalt hersker der orden og renlighed.

Vi havde mange andre fornøjelser i Liverpool. Der var teater, Colosseum, hvor der blev spillet små lystige stykker og en optrådte med gymnastiske kunster o.m.a. Entreen var 11 d., og så bekom vi for billetten et udmærket krus øl, som på et værtshus kostede 2 d. Så vi kunne for den pris få 4 á 5 timers underholdning. Der var kun et lille stykke vej fra mit logi, så vi var der omtrent hver aften. En anden aften var vi i en stor kunstberiders cirkus, det var udmærket. De udførte kunster, der syntes unaturlige, der var et smukt skoleridt (det varede 4-5 timer, entre 6 d. (20 skilling). Et stort vokskabinet bestod af mange forskellige grupper. En forestillede dronningens kroning; de andre fik vi ikke forklaring på på grund af sproget. Der var negere, negerinder, oldinge, kæmper, højere officerer - deriblandt Napoleon, Admiral Nelson m.fl. Vi så også et stort panorama, der indeholdt 30 forskellige stykker, der var orgelmusik - entre 6 d.

De store hovedgader i Liverpool består alle af store prægtige butikker, den ene større end den anden, med guld og sølv, kort sagt alt, hvad enten det hørte til handels-, kunst- og håndværkssager. Der var de artikler, der var så kostbare, at man skulle tro, ingen kunne købe dem. Vinduesglasset i loftet består i reglen kun af et eneste stort glas. Nogle kan være 6 alen høje og 3-4 alen brede.

Lige så stor pragt, som der er i de store gader, ligeså ussel er der i de små gader. De er mørke og smudsige, og beboerne i samme ligeså. Man skulle tro, de aldrig vasker sig, og klæderne er pjalter, de fleste havde bare fødder. Små børn, som knap kunne gå ene, gik pjaltede og halvnøgne rundt. Der hersker den største usædelighed og svineri, såvel som armod og fattigdom. Går man gennem sådan en gade, risikerer man at få et stykke skident papir eller plakat hæftet på ryggen. Der er mange sådanne gader, jeg tror omtrent den halve stad. Går man en tur om dagen, bliver man hvert øjeblik tiltalt af tiggere eller krøblinge af et så ynkværdigt udseende, så det må vække medlidenhed af enhver fremmed, men til sidst bliver man vant til det, og man kan umuligt give til så mange fattige. Mange af disse betlere er bedragere. En dag kom der en til mig med et barn på armen, han ville sælge mig en ring, som han sagde var af guld, han ville sælge den for 5 lst. , sagde, den havde kostet 10, men skulle sælge den for at stille hungeren for sig selv og barnet. Jeg anbefalede ham at gå til en guldsmed, hvor han ville få mere for den. Ringen var selvfølgelig falsk. Senere så vi mange lignende. Fruentimmer også med barn på armen, alle med falske ringe til at narre fremmede med. Luften og vejret i England er ubehageligt for fremmede, som ikke er vant dertil. En fugtig tåge forenet med kulrøg, så man næsten ikke kan se længere, end man kommer. Hver nat kommer der regn, så gaderne altid er en pludder og næsten ufremkommelige for fodgængere, dersom fortovene ikke var så udmærkede brede, så vandet altid kan løbe af, men de er altid fugtige. Denne fugtighed gør, at England altid ser langt grønnere ud end Danmark. Markerne står smukt grønne, og havebrugsprodukterne kommer meget tidligere. Det ser underligt ud, at barken på alle træer er sort.

Under mit ophold i Liverpool indtraf flere danske udvandrere fra Falster, som rejste til Amerika, senere indtraf 4 danskere, som ville til Australien. Disse var ekspederet af Stahl og Petersen (de to fyre, som rendte efter os i Altona); de havde betalt hver 120 pr. dalere. Dette var ikke så syndelig, men der var 3, som var kommet 4 uger før os, der også var ekspederet af de 2, og som havde betalt 130 pr. d. og også desuden betalt 4 sh. for at blive ekspederet bedst.

Nu måtte de blive så længe i Liverpool, fordi Stahl ingen penge havde til videre befordring, så de kom ikke engang med os. Derfor må jeg tilråde enhver, der vil udvandre, til at holde sig fra dem. Jeg vil også tilråde enhver, ikke at betale mere end 16 sh. i håndpenge og først betale billetten, når man har set pladsen ombord.

Jeg kan heller ikke nok advare imod at give sig i samtale med alle disse hajer, hvoraf flere taler dansk og kalder sig venner, der vil hjælpe. De er alle kæltringer, der vil snyde og bedrage og inviterer folk ind, for senere at handle med dem og snyde dem. Der er desværre få af os der slipper fri, jeg har også blevet snydt, men er dog sluppet nådigt. Der blev også stjålet, en mistede sin hat, andre blev berøvet ikke ubetydelige summer, dels ved disse kæltringer og dels ved slette fruentimmer, af hvilke der skulle være 2400 i Liverpool og deraf var ca. 400 i en alder af 14 år.

Der er så mange ubegribelige måder at blive narret på, som man ikke begriber før bagefter. Christian og jeg gik en dag ud at spadserere. Vi var kommet et godt stykke vej fra vores logier, og det blev regnvej. Vi kom forbi et lotteri, (hvad der var mange af). Manden praiede os for at komme ind, og regnvejret drev flere derind. Hvert lod kostede 6 d., jeg satte og vandt en uldskjorte, dette gav andre lyst, men de fleste tabte, lidt fik vi hver gang, men det var intet værd. Christian satte og vandt et lille skilderi. Jeg ville holde op, men nu kom en mand ind, som satte flere gange, men han vandt intet af værdi. Nu satte han 1/2 pund sterling, og bad mig trække lodderne for ham, der skulle trækkes 20 gange og have gevinster for de 3 bedste. Nu gjorde jeg en forbavsende lykke og vandt, så ejeren af boden bød ham 3 lst, for det der var vundet. Nu opfordrede de mig kraftigt til, at jeg skulle spille for mig selv, og jeg satte 2 1/2 sh. Jeg skulle trække 10 gange. Jeg fik 2 gevinster. Nu ville han, jeg havde spillet for, vise sig galant. Kan ville sætte 5 sh. ind og jeg skulle også sætte 5 sh. ind, så skulle vi have 20 lodder, jeg skulle trække og vi skulle have de 3 bedste gevinster, og jeg skulle have 2/3 deraf. Jeg trak, men fik intet af syndelig værdi, ej heller noget jeg kunne bruge, men gav det bort for at kunne trække 3 lodder mere. Jeg vandt så 12 blyanter, men havde spillet 8 sh. bort for disse. Senere blev jeg opmærksom på, at ham jeg havde trukket for var en kæltring i ledtog med de andre, der havde lotteriet, og opdagede også at den gevinst de havde betalt 3 lst. for intet var værd.

Jeg var i mange lignende tilfælde, men var blevet klogere. Men de sidste dage blev jeg indviklet i noget, der let kunne være blevet det værste, som jeg vil fortælle.

En dag vi gik og spadserede ved skibsbroen traf vi en lille svensk matros, han var ganske velklædt og han tiltalte os. Han fortalte os, at han skulle sejle som matros på vort skib, og han havde et ur, der stod i pant i Assistentenshuset for 1 1/2 lst., og bad os hjælpe ham at indløse det. Jeg lovede ham det og gik med ind for at indløse det, og tog en mand mere med ind. Jeg hjalp ham at indløse uret, der var et godt cylinderur med kort kæde, som jeg mente var rigelig pengene værd og fik uret i pant. Nu ville han give en lystig aften, men jeg ville ikke han skulle spendere på os, så vi tog kun et glas vin og gik hjem. Næste aften kom han igen og praiede os for at gå med ham. Vi lod os overtale til at gå med og Hans Petersen var også med. Vi ville ind til en værtshusholder med en tysk kone, der var meget flinke mod os, og hvor vi undertiden gik hen for at fordrive tiden. Han gav nogle glas vin og vi tog os noget varm mad, hvor hver betalte sit. Nu var vi blevet lidt lystige, og vi troede vi skulle gå hjem. Undervejs skulle jeg et ærinde for mig selv, og da jeg kom tilbage var de væk, og jeg skyndte mig at gå hjem ombord, men der var ingen kommet, og de kom ikke før om formiddagen næste dag. De havde sviret hele natten, og Hans havde lånt ham 1 lst. , og en anden der hed Benzon havde lånt ham 5 sh. Han havde bildt dem ind, at så snart han kom ombord ville han få 5 lst. af kaptajnen, og så skulle de få deres penge.

Næste dag kom han igen og gik hele dagen på skibet, så ingen kunne tro andet end, at han hørte til der. Om aftenen ville han have mig med i byen igen, men jeg sagde nej, da jeg vidste, han igen ville låne penge, han havde været ved flere andre for at låne. Jeg svarede, at jeg ikke havde flere småpenge og ville ikke veksle flere, og jeg havde pengene syet ind i mine klæder. Han svarede, at han havde penge nok, da han havde lånt 5 lst. af en kammerat. Han viste mig en banknote på 5 lst. og tilrådede mig at få en sådan, da den var let at sy i tøjet. Jeg svarede

ham, at jeg forvarede dem jeg havde godt nok og hellere ville have guld end papir. Da han mærkede, at jeg ikke ville med mere, sagde han, at han skulle have en ny nøgle til uret og bad mig følge med til urmageren. Jeg indvendte, det var søndag, så vi ikke kunne komme ind, men han kendte en urmager, hvor vi kunne komme ind. Vi gik så, og min broder Christian fulgte med. Han trak os langt omkring og tilsidst sagde vi, at det blev for langt, vi havde gået over en time, og vi ville ikke mere. Nu fortalte han, at han var gået vild, og ville ind i et værtshus for at spørge om vej. Han ville have os til at drikke igen, men vi tog blot et glas vin, og jeg sagde, nu ville vi hjem og ikke til urmageren. Klokken var lo. Han svarede, at han kendte en urmager, der skulle gøre det istand imorgen tidlig, men jeg spurgte, om han troede, at jeg var så dum at give uret fra mig. Vi gik nu, og jeg troede vi gik hjemad, men han trak os omkring til jeg opdagede at det var forkert, men han påstod det var rigtigt, og da vi var gået nok et stykke vej, var vi inde ved et par dybe kælderbeværtninger, og han sagde nogle ord ind af døren og gik så igen. Vi var nu klar over, at det var forkert, og ville spørge om vej, men han bandede højt på, at nu var vi nær ved, hvor omnibusserne holdt, så kunne vi køre hjem. Vi kom forbi et værtshus, og svenskeren bød på et glas vin, men vi ville intet have. Han fortalte, det var en dansk mand, som var flink, samt at han boede der. Jeg sagde, at han måtte godt gå, vi kunne nok selv finde hjem. Han søgte at overtale os på alle måder og tilbød os en droske hjem.

Da han mærkede, han ingen vegne kunne komme med os, spurgte han, hvor meget han skyldte mig for uret, han ville gerne have det med det samme, og ville give mig 2 lst. for min ulejlighed. Jeg svarede, at dette ønskede jeg ikke, ville kun have mine udlagte penge. Han trak sin 5 lst. banknote op, og ville absolut, at jeg skulle have 2 lst, og give ham 3 lst. tilbage på banknoten. Hertil svarede jeg, at han kunne gå ind i værtshuset og veksle, jeg ville ikke have hans falske banknote. Det sagde han, at han ville, og jeg så, han gik hen og lyttede ved døren uden at nævne et ord om at veksle penge, blot spurgte om Nielsen var der og kom så ud igen. Nu ville han næsten befale mig at følge med til hans logi og få vekslet. Jeg bad ham nu holde op med den spøg, nu havde jeg ikke lyst mere at gå med ham, sagde godnat og gik hjem. Jeg var klar over længe, at han trak rundt med os, for at bedrage os eller at røve alt fra os. Christian var bange, men jeg syntes, jeg ville se, hvor vidt han ville gå. Jeg gav begge urene og mine penge til Christian, så han skulle flygte, hvis jeg blev overfaldet, og jeg havde en stor kniv i lommen. Da jeg gik fra ham, var jeg klar over, han ikke skulle med skibet til Australien. Nu skyndte vi os af alle kræfter at gå hjemefter. Jeg vidste ikke vejen, men snart kom vi til skibsbroen, og nu vidste jeg vejen.

Regnen var taget til, det var bælgmørkt, så vi intet kunne se, men vi fulgte langs en mur, som gik langs skibskajerne. Endelig nåede vi posthuset og så vidste vi, hvor vi var. Nu nåede vi snart skibet, så gennemblødt, at der ikke var en tør trevl på os. En anden kæltring af samme komplot kunne også let have narret os. Han fortalte os, at han var sjællænder og skibstømrer, og skulle sejle som sådan på vores skib. Han ville også låne penge og havde også et guldur med kæde pantsat for 2 lst., som han meget gerne ville have indløst, om nogen ville hjælpe ham. En mand, der hed Benned, tilbød at hjælpe ham. De kørte derud og Benned så uret, og ville nok indløse det, men måtte først få uret næste dag, og så ville Benned ikke betale det. Da skibet sejlede var tømreren ikke med, og vi fik at vide, at de to kæltringer boede sammen og snød folk på den måde.

Jeg vil advare alle, der kommer til at opholde sig i Liverpool at tage sig iagt for sådanne løjsere, de er alle i et komplot, der kun tænker på at bedrage folk.

Nu må jeg gå lidt tilbage i min fortælling. Da vi havde opholdt os hos Stærn en otte dages tid, forlangte jeg at se det skib, som vi skulle sejle med til Australien. Stærn svarede ja, men blev ved at trække det ud, endelig gik vi derned en dag, men han viste os et andet skib, og viste hvordan det var indrettet, og sagde, at det vi skulle med var ligesådan, men meget større. Da vi kom en tid efter og så det skib, som vi skulle med, viste det sig, at det var meget mindre, og et af de mindste vi så. Vi protesterede alle mod at tage med det skib, men da jeg forhørte mig, kunne jeg indse, at det ikke kunne nytte at protestere her imod.

Jeg undersøgte, hvad der stod i kontrakten, der stod, at det skulle være en stor tremaster af 1ste klasse, og jeg spurgte flere søfolk, om det var af 1ste klasse, og de svarede ja, men sagde også at det var et af de mindste. I kontrakten var opført skibets størrelse, og det mindste var 22000 tons. Jeg havde forhørt mig om skibets størrelse, som var knap 11000 tons, hvilket jeg oplyste agenten om. Denne viste mig papirer på at skibet var på 22000 tons. Begge havde for så vidt ret, som der er 2 slags tons så der var ikke noget at gøre, og vi slog os til ro med, at vi skulle finde en god plads på skibet.

Endelig kom dagen hvor vi skulle ombord. Lørdag formiddag den 11. april, skulle vi straks efter frokost til banegården for at påse, at vort tøj kom med. Jeg ville først se vor plads, før vi hentede vort tøj. En mand gik ned med billetterne for at finde pladsen. Han kom tilbage, vi skulle ned i skibets forside, i et rum der ikke var ordentlig afklædt, som den anden del af skibet. Det var et rum til 28 mand og kun et kloset, den anden del af skibet var smukt beklædt med brædder og malet. Vi blev alle så forbitrede, at vi ikke ville gå et skridt efter vort tøj, men forblev i vort logi til over middag. Stærn var gået ud og kom nu og fandt os alle rolige til hans store forundring. Jeg forklarede ham, at vi alle var enige om at nægte at modtage den plads, da der stod i kontrakten, at vi skulle have en god plads. Han forsøgte at overtale os til at tage pladsen, men da han mærkede, at vi ikke ville, bad han os hente vores tøj, så skulle han imens finde os en bedre plads. Jeg holdt på, at vi ikke ville gå ombord før billetterne blev ombyttet, men nogle var bange for, at skibet skulle afgå, så vi ikke kom med, så derfor gik vi ombord.

Om eftermiddagen klokken 4, kom endelig Stærn og Schwerdtsmanns søn, med den besked, at de havde gjort al muligt, for at få en bedre plads, men det var umuligt. Jeg skældte ham dygtigt ud. Jeg kom til at skændes for alvor med Schwerdtsmann, der ville bilde mig ind, at jeg havde fået den bedste plads. Da de omsider blev kede af at høre på os, gik de deres vej, og vi så dem aldrig mere.

Vi vidste ingen anden udvej end at skrive til Schwerdtsmann i Altona med alle vore underskrifter, for at tilkendegive vor misfornøjelse. I de 3 uger vi opholdt os i Liverpool var vi alle blevet bestjålne af andre udvandrere der rejste til Amerika. Jeg mistede et par sko og Hans nogle penge. Andre danskere havde mistet støvler, skjorter m.m. En købmand havde mistet 4 skjorter, 2 par bukser, strømper og penge, omtrent alt hvad han havde med sig. Jeg syntes, jeg passede godt på, men dette kunne vi ikke vare os for.

Lørdag den 11. april gik vi ombord. Det var et mindre skib ved navn "Sir John Franklin", det hørte hjemme i Baltimore, et nyt pragtfuldt skib; men kun lille mod de andre udvandrerskibe, der lå under ladning. Dets størrelse er omtrent 7000 danske tønder, altså af en størrelse der kun er få af i Danmark. Kaptajnen hed Volles, en gammel pæn mand, han og begge styrmændene var amerikanere. Skibet var indrettet således, at begge sider - hele skibets længde - var indrettet med små kamre til 4 eller 8 mand, i størrelse på 6 al. på langs og 3 1/2 på tværs. På hver side var der 2 enkelte senge over hinanden og for enden 2 dobbelte senge over hinanden, alt meget indskrænket. De rum til 4 mand, var 6 x 2 1/2 al. med 2 senge over hinanden på hver side. En lang gang på omtrent 7 alens bredde går hele skibet igennem, som er udfyldt fra rummene med en bræddebeklædning, ganske smukt forarbejdet og malet.

Forspidsen af skibet var adskilt fra det andet med et stakit, og i det rum blev vi pakket 28 mand ind. Vi var 13 danskere, 1 italiener og de øvrige irlændere. Alle vi har et bord, der i det højeste kan sidde 6 ved hver side. Den bageste ende er ligeledes adskilt med stakit. De personer der bor der betaler 3 lst. mere end os. Det kaldes mellemdækket eller på engelsk Sterits, men deres plads er ikke bedre end vor, den er under kahytten og er mørk og kvalm. Hele gangen gennem skibet er fyldt med borde og bænke, så knap 2 mand kan gå ved siden af hinanden. På dækket står et hus, så stort som et på land, hvori der er 2 køkkener, det ene laver mad til kaptajnen og søfolkene, det andet til passagererne. Et andet hus af samme størrelse er inddelt i 4

værelser til søfolkene, som er 30 mand ialt. I agterenden er indgangen fra dækket til kahytten. Den er meget pragtfuld og rummelig og smukt malet, lofterne forgyldt, sæderne smukt betrukne, nogle endda af silkefløjl af damask.

Mandag den 13, blev vi af et dampskib halet ud af fjorden og blev liggende til næste dag. I den tid blev skibet inspiceret, og mandskabet talt op og lægeundersøgt. En præst kom ombord og uddelte bøger på alle sprog, jeg fik en pakke til vi danske på dansk. Mandskabet som bragte inspektionen og præsten ombord var kræmmere som solgte alle mulige ting. Omtrent midt på dagen, mens alt dette foregik, kom en jolle sejlen, hvori befandt sig den franske matros sammen med en politibetjent. Vi var dengang alle blevet stillet op på dækket for at blive talt. Han beskyldte mig for at have stjålet hans ur og fik tilladelse til at søge mig op. Han kom op til mig og spurgte, om jeg øjeblikkelig ville levere ham uret tilbage, så skulle jeg slippe med det, hvis ikke blev jeg visiteret. Jeg svarede, at når jeg fik mine udlagte penge + 1 lst. fordi jeg havde gået til nar forleden aften, tilligemed de lst. han havde lånt af Hans Pedersen, samt den 5 sh. han havde lånt af Benzons, skulle uret være til tjeneste, hvis ikke skulle han aldrig få det at se mere. Han svarede, at han ikke skyldte nogen noget, og hvis jeg ikke afleverede uret blev jeg visiteret. Politibetjenten forlangte at se mit ur, han kunne naturligvis ikke tro andet, end jeg havde stjålet det fra matrosen. Jeg viste ham mit ur, men han gjorde tegn, at jeg skulle putte det i lommen, da det ikke var det ur matrosen havde opgivet. Jeg måtte ned og åbne min kasse og var også villig dertil. Politiet så blot ned i den, matrosen ville efterse den og ville også have mig undersøgt på kroppen, men politiet ville ikke tillade det.

Nu forklarede jeg politiet, hvad det var for en karl. Alle vi danske omringede ham, og den ene skældte ham ud værre end den anden. Jeg fortalte politiet, at vi havde indløst uret for at hjælpe ham, men han snød os alle, samt at han havde fortalt os, at han skulle sejle med dette skib. Jeg fik en seddel, som han havde givet Hans P. i pant for 2 lst. Jeg ville give betjenten den, men matrosen rev den fra mig. Jeg spurgte betjenten om jeg måtte tage den fra ham, hvad denne tillod, og nu tog jeg den med magt ud af hænderne på ham, og gav betjenten den. Betjenten studerede sedlen nøje og noterede noget op, og gav mig den igen. Han befalede matrosen at gå i jollen igen og dette måtte han gøre. Til afsked lovede vi ham så godt et lag tæsk, som han kunne tænke sig, hvis vi skulle se ham igen. Jeg har aldrig før set så fræk en skurk. Det var en lykke, at jeg havde givet Christian uret den aften, hvis det var fundet i mit tøj, kunne jeg være blevet stemplet som tyv. Det var det matrosen havde regnet med, samt at jeg ikke kunne tale så meget engelsk, at jeg kunne klare mig. Men i de 3 uger jeg havde været i Liverpool, havde jeg studeret sproget hver dag, og en tysker på skibet havde hjulpet mig, så jeg nu kunne delvis klare sproget. Da politiet ankom var Christian og de andre bange for, at jeg skulle blive ført i land og ikke komme med skibet, og jeg var selv lidt bange for at blive forsinket, men at blive anholdt som tyv vidste jeg ikke ville ske, da jeg havde 2 danske vidner til, at jeg havde indløst uret for matrosen.

Onsdag den 15. kom et dampskib med dobbelt maskineri og bugserede os ud fra Liverpool. Det havde os på slæb hele dagen og forlod os så om aftenen. De to første dage havde vi godt vejr, men den tredje dag rejste sig en heftig storm og tillige modvind, så vi oplevede en modbydelig sejlads. I fire døgn var matroserne ikke af tøjet. På dækket var tummel af matrosernes skrigen samt af sejlene og tovene, når disse slog mod skibet, men inde i skibet var ikke til at være, næsten alle var søsyge. Der var en jamren og alle kastede op. Man skulle tro hele skibet var ladet med brølende dyr. Jeg var selv syg og lå 3 dage i sengen, Christian ligeså og vi kunne intet spise. Den fjerde dag kom vi igen op, men så afkræftede, at vi knap kunne stå på benene. Stormen lagde sig, himlen klarede op, og vi kravlede op på dækket i solskinnet, hvor vi snart følte os, som født påny. Nu indfandt tørsten sig, vi havde en flaske ribssaft med, den kom veltilpas. Vi begyndte også at blive sultne, men vi kunne ikke lide maden, og da vi så englænderne bage kage, gjorde vi ligeså, men til trods for at vi manglede krydderier og gær, lavede jeg en kage af mel og rosiner, som smagte os godt. Inden vi blev syge fik vi udleveret noget fersk henkogt kød, som var tilloddet i bliktønder, det smagte os godt, og vi spiste en god portion deraf og beskøjter til, men efter søsygen kunne vi ikke tåle det, ej heller beskøjterne. Efter denne tørn fik vi fint vejr. Vinden drejede sig og kom bag på en lang tid, og vi havde hverken stille eller storm, men en pæn stadig medvind. Der var heller ingen mere søsyge mellem os danske, der var adskillige englændere der var søsyge ret længe efter, og det var meget hårdt for dem der måtte døje det. Jeg havde tænkt mig en meget værre sejlads i Atlanterhavet. Bølgerne var ikke så små, men lange, så det var en meget behagelig sejlads.

Nu vil jeg, mens vi sejler på Atlanterhavet fortælle, hvad vi forslår tiden med. Om mandagen får vi vor proviant udleveret til 8 dage pr. mand:

1 pund hvedemel	1 pund sukker
1 " havremel	1 " ris
1 " flæsk	1/3" smør
1 " preserveret kød	1/2" rosiner
1 1/4 pund kød	1 " preserveret kartofler
1/3 " nyretalg	4 lod the
4 lod sennep	1 pægl eddike
Salt og peber	2 flasker vand om dagen.
Agurker leveret kogte	
Beskøjter, så meget vi ville have.	

Da vi havde været ombord nogle dage, gik tiden godt for os. Om morgenen lavede vi vor frokost sammen og sendte den til køkkenet. Den bestod enten af havregrød eller rissuppe, hvilket vi lavede til med sukker, eddike og rosiner. Til middag fik vi ærter tirsdag og lørdag. Vi sendte et stykke kød og flæsk op til køkkenet for at koges. Vi kogte også suppe på flæsk med nogle løg samt riis og kartofler. Til aften kunne af vort mel bages en kage hver anden dag. Hver morgen kl. 8 og aften kl. 7 hentede vi varmt vand til the, hvilket vi snart blev kede af, men vi havde købt noget kaffe og sukker, og det fandt vi bedre end the. Således gik en del af dagen med at lave vor mad, rense vort køkkentøj, rengøre vore rum, læse engelske bøger eller skrive. En dag om ugen vaskede vi vort tøj, sommetider var der lidt at sy eller andre ting. Ofte tilbragte vi tiden med at spille kort, lavede et glas punch, sang, og undertiden når vejret var godt dansede vi på dækket. Der var musikanter nok ombord.

Da vi havde sejlet i 14 dage befandt vi os lige så godt ombord, som på land. Om søndagen pyntede enhver sig, som på land, og der blev ringet til gudstjeneste hver formiddag kl. 11 og kl. 4 om eftermiddagen. Når vejret var godt var gudstjenesten på agterenden af skibet, hvor der var spændt sejl. Når vejret var dårligt foregik gudstjenesten i kahytten. Vi danske som ikke forstod engelsk, opholdt os i vores rum. Vi sang nogle salmer og læste evangeliet, eller noget af det ny testamente. Over 1/3 af passagererne var irlændere, de var meget religiøse, og de var alle katoliker som holdt gudstjeneste 2 gange om dagen og tillige hver aften kl. 8. Englænderne kan ikke lide irlænderne, de skændes ofte, og irlænderne har underlige manerer. Her ombord er mange forskellige nationer repræsenteret, amerikanere, kinesere, franskmænd, portugisere, danskere, englændere, irere og skotter.

Vi sejlede hver dag mod syd. De første 14 dage havde vi dejligt vejr med god temperatur. Men så tog varmen mere og mere til. Flere blev syge og den 29. april døde en mand. For de syge blev der sørget uendelig godt. I skibet er der et rum til lasaret og medicin i mængde. God mad fra kaptajnens bord, bliver tilbudt de syge, hvis de kan spise noget. For den mand der døde, lod kaptajnen slagte et lam for et han kunne få frisk kød. Det gjorde et underligt indtryk på os alle, da vi hørte at han var død og skulle sænkes i havet. Men han blev behandlet meget pænt. Dagen efter at han var død, om eftermiddagen kl. 4, blev han lagt op på dækket. Han var indsyet i sit sengetæppe. Et stort stykke jern blev bundet til ham og han blev tildækket med et flag. Han lå således til kl. 5, så blev flaget hejst til tops, der blev sunget salmer og kaptajnen holdt tale, og derefter blev den døde sænket i havet.

I den varme tid blev alt nøje passet med orden og renlighed. Hver anden dag blev dækket spulet og overstrøet med klorkalk eller ulæsket kalk, der skulle optage al fugtighed og urenhed. Om dagen gik det hel godt i varmen, da vi opholdt os på dækket og kunne søge læ og skygge, men om natten var der en frygtelig varme nedenunder. Vi lå hel nøgne og svedte voldsomt. Det engelske termometer viste 90-100° varme.

Den 16. maj passerede vi Linien, men da var den stærkeste varme ovre. Førend vi kom til Linien så vi ofte store hajfisk som pustede sådan i vandet, at det sprøjtede højt op i luften, som om man så røgen af en kanon. Under linien så vi en hel del små fisk, som kunne flyve langt over vandfladen. Vi sejlede en uges tid, efter at have passeret Linien, med den samme gode vind, men så vendte den sig til modvind. Kursen blev nu styret mod Sydamerika (sydvest), og 14 dage efter Linien havde vi igen kølig luft, og endnu havde vi ikke haft storm eller uvejr. Vi fik nordvest vind igen, så kursen atter blev rettet mod øst mod Kap det gode Håb. Men den modvind havde drevet os så langt ud af kurs, den havde sinket os 14 dage.

Vi var nu så vant til det gode vejr, at vi ikke regnede med storm mere, men vi tog fejl. Den 29. maj rejste sig pludselig en storm med meget store bølger, dog ikke farlig, da vi havde modvind og det blæste støt den 30. og 31. faldt vinden igen, men den 1. juni kom den igen stærkere end før, og den 1. og 2. juni (Pinsen), men alligevel sejlede vi godt, vi sejlede 230 engelske mil i døgnet. Det var et stort syn at se, hvorledes de mægtige bølger kunne tumle så stort et skib. Natten mellem den 2. og 3. juni blev vi meget forskrækkede, da der kom nogle af passagererne skrigende, og sagde at der lå et stort land foran os. Det stormede svært og jeg kunne indse, at hvis det var fast land, ville det se farligt ud for os. Jeg sprang op og kom i tøjet og så ud, og så et meget højt klippeland, med så høje klipper, at de nåede op i skyerne, men det var for siden af os, så der var ingen fare. Den 4. juni begyndte varmen at tage af. Den 6. og 7. kom der storm igen, og tillige kulde og regn. Til den 14. havde vi hver dag kulde og regn og storm, og vinden skiftede flere gange hver dag, så vi havde ikke ro hverken nat eller dag.

I må ikke tro, at vi var bange, når det var uvejr, tværtimod så var der allermest latter og skrigen. Undertiden når vi sad til bords, kunne der komme en vind, der lagde skibet ned på siden, så alt på bordet raslede ned, og vi andre kunne også vælte ned. Men om også alt blev spildt, blev der megen latter og ingen tænkte på savn. Ofte på dækket kunne vi falde på pumpen og rulle fra den ene side af dækket til den anden. Så den 14. til den 18. havde vi igen stadig vejr og god vind, den 21. til 22. modvind og fra den 22. til den 29. næsten vindstille. Så pludselig den 29. rejste der sig en voldsom storm, og så hurtigt at søfolkene nær ikke havde nået at få sejlene ned. Den stærkeste storm, vi endnu havde haft.

Denne storm varede i tre dage og syntes hver dag at blive hårdere. Det var tillige modvind og frygtelige bølger så store som bakker og hvide som sne. Skummet flød, så det så ud, som det værste snefog. Der var et halvt segl på stormasten, det var alt. Bølgerne slog hvert øjeblik ind på dækket og fyldte det med vand, hvoraf en del løb ned ad lugerne.

Vi ønskede ikke, at I kunne se hjemme, hvorledes vi blev tumlet, hvis I kunne have set, hvorledes skibet blev slået ned på siden, ville I have troet vor undergang var nær. En nat troede vi det væltede; det gik først dybt ned med forenden, derpå over på siden og blev nogle sekunder liggende således, og dette havde til følge, at alle kasser, bænke og andre ting, der ikke var gjort fast, styrtede ind på siden af skibet, med et sådant spektakel, at det var frygteligt at høre på, det var den eneste gang, jeg frygtede, der var nogen fare. Kaptajnen havde sagt til passagererne, at de ikke skulle være bange, da det var et meget stærkt skib, der kun var 5 år gammelt og hele farvandet til Australien ikke var farligt. Mange der var ombord, udtalte at de aldrig mere ville gøre en sådan rejse. Men jeg vil sige, at jeg vil heller aldrig råde nogen fra det, som har lyst til det. Vi står jo under Guds beskyttelse og varetægt, lige så godt på vandet som på land. Og når skibets fører er årvågen og forsigtig (hvilket vores var) og tager sejlene ned i tide, er der ingen fare, og jeg tror ikke, om end bølgerne er nok så store, kan kæntrø noget skib, når de er stærke og gode, som de skibe der går fra England til Australien.

Undertiden finder man sig ikke så velfornøjet, især havde vi ubehageligheder med at få kogt vores mad, da kokken var en skurk, der lod sig bestikke, og følgelig måtte de ofte vente længe, som ikke ville bestikke ham, eller smøre lommen på ham. Også med provianten efter det var kommet ud, hvad vi havde med hjemmefra. Hvis vi kunne spise alt det, der blev os leveret, behøvede ingen at sulte, men det var der ingen der kunne. Englænderne kunne bedre, de var bedre kendt med maden, men de mangler dog også, hvem der ikke har med hjemme fra. De er så vant til at spise havregrød og hvedebrød og dette smager ikke os danskere. Vi kan ikke benytte havremel, uden sulten driver os til det. Hver mand får ugentlig 1/3 pund fåretalg, der ikke er smeltet. Den hakker englænderne og kommer i kage eller budding, det holder vi heller ikke af. Hvis jeg skal gøre en sådan rejse igen, vil jeg medtage følgende, og jeg vil råde enhver der udrejser ligeledes at tage dette med, jeg tror ikke, han bliver overlæsset. Jeg beregner rejsen til 12 á 13 uger:

5 pund flæsk	20 pund hvedemel
6 " byggryn	1 skp. Kartoffler
12 " ost	2 pund kaffe
2 " løg	12 " sukker
12 " smør	4 " svedsker
2 gode brød	Gær eller andet til at lave brødet.

Desuden en lille krukke med hakket persille
Lidt gulerødder
Noget kanel til grød og kage
Nogle citroner at blande i vand og sukker i varmen, ligeledes
noget saft.
Spiritus efter behag.

Levnedsmidlerne er det nødvendigste, da spiritusen altid bliver drukket den første tid, og kan godt undværes, men vil nogen have noget med, så køb det i Danmark, da det er 3-4 gange så dyrt i England, men det skal være under lås i en kasse, ellers skal der betales told af det i England.

Jeg vil med det samme nævne, hvad en udvandrers skal bruge ombord:

En madras	En drikkekumme
En hovedpude	Et fad
Et godt uldent sengetæppe	En tallerken
En god kogekedel af blik til to kander (4 liter)	En natpotte
En blikthepotte til 4-5 personer,	En spand
Et vaskefad	En vandkande ca. 1 kande alt af blik.
En vandkande ca. 1 kande alt af blik.	4-6 poser, 1 på 1/2 skæppe, de andre mindre
Kniv	Fire mand behøver kun at købe en vaskeskål og en lille bradepande til at bage i.
Gaffel	En thepotte.
Ske	Endvidere to kogekedler for at have en i reserve
Håndklæder	
Nogle klude, til at vaske med	
En lille lygte enten til olie eller lys.	

Ingen behøver at være frygtsom for at rejse mellem englændere, når man behandler dem høfligt, de er meget velvillige og venskabelige og meget villige til at undervise os i sproget den første tid. Jeg lod mig undervise og forelæse af engelske bøger, og jeg kunne snart forstå og forespørge ved hjælp af en lille bog der hed "Den lille amerikaner".

Irlænderne synes jeg mindre godt om, her er mange familier ombord, flere med mange børn og med spæde børn. Her er også mange unge fruentimmer, de fleste irske, de er meget sjuskede at se til. De vasker sjældent deres tøj og generer sig heller ikke ved at gå med store huller, ej heller rengører de deres rum, uden de bliver befalet dertil. På begge sider af os er der irlændere.

Fra vi forlod Liverpool og til den 14. og efter vi passerede Linien kunne vi hver dag se andre skibe der sejlede syd på som os. Nogle dage 2-3 og andre dage 5-6 skibe, alle store 3-mastede. Men aldrig så vi et komme mod os, heller ikke et eneste dampskib. Efter vi var kommet 500-600 danske mil syd for Linien, så vi ikke et eneste skib mere. Nogle gange så vi nogle fisk, som kom trækkende i millionvis, de var grågrønne under bugen, så store at jeg antog de kunne sine 4 lispund (64 pund), de har gæller, men en lang snude tæt besat med spidse tænder. De har 2 store finner tæt bag hovedet, bredere end en hånd og 10-12 tommer lange, de løber en fart stærkere end skibet, og springer til op over vandet. Understyrmanden huggede 2 med en harpun og de blev trukket op, der var spæk på en tomme tykt, og kødet var mørkerødt som på godt hestekød. Det blev spist af passagererne, men jeg kunne ikke lide at smage det. Efterhånden som luften blev koldere, så vi heller ikke flere fisk.

Nogle fugle fulgte os, det var det eneste vi kunne se foruden himmel og vand. Disse fugle fulgte skibet, og blev der kastet noget over bord, slugte de det. Flere gange fangede man fugle ved at kaste en krog ud med kød på. De var meget smukke, havde brede lapper med svømmehud, snehvide med grønne vinger og brunt næb, som var meget langt. Jeg tog fat i en af dem, men den bed mig en flænge i den ene finger, og som varede 14 dage inden den blev lægt. Nogle var på størrelse som en and, andre større. Den 1. juli havde vi god vind igen, som vedblev til den lo., men det var meget ustadigt vejr og koldt. Undertiden haglede det, og næsten hver dag regn. Dagen begynder at længes igen, den har den sidste måned været meget kort. Solen stod op kl. 8g og gik ned 4g. Tiden bliver forandret hver middag, så middagen stadig bliver kl. 12, ellers ville det være et ganske andet klokkeslet hver dag. Idag er det den 13. juli og vi er 3 timer og lo minutter foran tiden i England og det vil være omtrent det samme i Danmark, Vi er idag 8 grader fra Melbourne, hver grad vi går mod øst går vi 4 minutter frem i tiden, så vi, når vi kommer til Melbourne er 9 timer og 42 minutter foran tiden hjemme.

Den 11. vendte vinden igen, ligeimod, så vi måtte krydse. Den 12. juli stod jeg nede i mit rum og hørte en frygtelig skrigen og spektakel på dækket. Jeg hørte at en matros var slynget over bord af et af forsejlene, men kunne ikke svømme, men overstyrmanden og en matros var sprunget ud efter ham og fik ham halet op igen. Alle sejlene var gjort fast, men gjorde en frygteligt spektakel. Førend jeg gik om bord i Liverpool købte jeg et stort verdenskort, og hver middag skrev kaptajnen de grader op på en tavle og hængte ud, så jeg kunne se, hvorlangt vi kom og jeg stregede af på kortet hver dag og tillige noterede alle graderne. Hvis I køber et verdenskort og skriver med en blyant fra den ene grad til den anden, kan I se, hvad kurs vi har sejlet. Mit kort er engelsk, hvor længdegraden 0 begynder i London. Jeg har ikke lagt mærke til om noget andet kort gør det, men hvis et kort er anderledes kan I beregne det efter 0 fra London og resultatet bliver det samme.

Efter vor ankomst til Melbourne opholdt vi os der i 2 dage. Vi var overraskede ved synet af den store smukke by. Vi havde tænkt os en lille simpel købstad af ubetydelig størrelse i en så ung koloni. I stedet havde vi for os en stor velbygget stad, med en mængde kirker og andre smukke offentlige bygninger med udmærkede butikker, store banker og store hoteller og store teatre, mange smukke haver, deriblandt the Botanish Garden, hvor der findes en samling af alle slags buske og blomster fra ethvert land fra enhver verdensdel.

Ved ankomsten til Melbourne var vi ivrige efter at vide hvad arbejdslønnen var og om der var arbejde at få, og af flere fik vi kun dårlig trøst, det havde været et godt land, men var forbi, vi var kommet for sent, for Australien var lige så dårlig nu, som hjemme. Andre sagde, at udkommet kunne vi altid få, men tjene mange penge som før, skulle der held til.

Den første dag i Melbourne gik jeg omkring til sadelmagerne for at spørge om arbejde. Der fandtes sadelmagerbutikker, som jeg aldrig har set mage til, men hensyn til pragtfuldt arbejde af alle mulige slags. Den første butik jeg kom ind i, blev jeg meget forbavset, da alle vinduer var pyntede som om det kunne være til en højtidsdag, og med små hvide tørklæder i døren. Jeg spurgte om arbejde, men de svarede, at sadelmageriet var simpelt i år, og at lønnen var lav. Jeg spurgte, hvad den var, og de svarede 4 lst. om ugen, den havde været 5-6. Jeg tænkte, at sålænge lønnen var 4 lst. ugentlig havde det ingen nød, og spurgte om arbejde flere steder, uden resultat og bestemte mig da til at gå til minerne og prøve lykken der.

Som nylig ankommen til Australien må man ikke tage hensyn til hvad man hører om landet og tiderne, for landet er fuldt af dagdrivere på gader og i værtshuse, og disse siger, at det er et dårligt land, hvad det også er for sådanne. Men for de der vil arbejde og spare, er landet så godt som nogen i verden, det er min erfaring.

Den 14. juli 1857 ankom vi til Melbourne. Efter 2 dages ophold i Melbourne gav vi os på vej tilfods til guldminerne. Vi var ialt 21 danske, og med vor oppakning på nakken. Vor bestemmelse var, Bendigo, hvilket var en af de største miner, og hvor vi hørte, at der var flere danske. Vor rejse gik kun langsomt, da vi ikke havde mange kræfter efter vor lange rejse, vi gik kun 20 engelske mil = 5 danske om dagen. Vi førte vores kokekedler med os og kogte på vejen. Om natten søgte vi logis i et værtshus, hvilket der var mange af, at betale for en seng var for dyrt, for en seng forlangtes der 7 sh. vi lagde os så på gulvet i vores tæpper, hvorfor vi betalte 1 sh.

Efter 5 dages march kom vi til Bendigo, det var ingen god tid, vi ankom på. Arbejdet i minerne beror for en stor del på, om det er en tør tid eller der falder rigeligt regn. Tørt vejr er nødvendigt for at udvinde guldet af de stoffer, hvori det findes. Christian og jeg fik arbejde straks, Christian fik 2 lst. om ugen og kosten, medens jeg fik 3 lst. på egen kost, hvilket er det samme, for kosten koster 1 lst. om ugen, når vi koger selv. Nogle af vore kammerater fik ikke arbejde, de opslog deres telte og det varede omtrent 6 uger, inden de fik arbejde. Men arbejdet i minerne er meget hårdt, det går for sig på forskellige måder. Den måde de arbejder på i begyndelsen og gør endnu i mange miner er således: Først mærker 2 mand ud, der er et stykke land at grave på hvilket man kalder deres klem af størrelsen 60 fod, for 2 mand at have ret-tighed, til at udtage et slags brugsret som kaldes Miners Reight, og hvorfor de betaler 1 lst. , og som gælder et år. Den almindeligste måde at arbejde på i begyndelsen var, med en ganske kortskaftet hakke og dito jernskovl at grave et hul så lille som manden kunne røre sig i. Når han gravede en dybde á 5 - 6 fod og på den dybde blev der sat en vinde over hullet, et reb blev gjort fast i den ene ende og ved vinden i den anden ende blev fastgjort en spand, hvor den graves i og hejses op.

Guldet ligger i forskellige dybder, i Bendigo lå det i almindelighed i en dybde fra 8 - 20 fod, men i andre miner ligger det undertiden 80 - 120 fod dybt. I en stor mine ved navn "Ballarat" ligger det i en dybde fra 200 - 400 fod, men sådanne steder bliver det altid udarbejdet af store kompagnier, da det koster store summer for dampmaskiner og maskiner til at afpumpe vandet med, samt til at tage jorden og stoffet op. Når diggeren, således kaldes guldgraveren, kommer til den dybde, hvor han antager guldet er, vasker han en skovlfuld jord, det sker således at stoffet der er i guldet af jord og grus bliver opløst i vandet, alle jorddele afvaskes, så kun grus og sand bliver tilbage, men selv dette skilles fra ved at støde guldet mod gulvet, og guldet bestandig bliver på bunden. Finder graveren guldet i stoffet, arbejder han sig ud til alle sider rundt omkring sig på bunden, og når nogle læs er opgravet går udskyldningen for sig. Når jorddelene er vasket fra kommer man det i en vugge, på bunden går så brædder forsynet med lister, til at fange guldet (dette værktøj kaldes creddel). En mand vugger denne maskine med den ene hånd og øser vand på med den anden hånd. En mand fylder langsomt gruset i creddelen.

[Det følgende, afrundende afsnit er tilføjet af Robert Ric-Hansen ved renskriften i 1964]

Efter at have arbejdet i minerne godt et års tid, fik jeg arbejde den største sadelmagerforretning i Bendigo og blev hurtig første mand på værkstedet. Min principal passede ikke bedriften, og i løbet af et par år overtog jeg den og oparbejdede en god forretning, men i 1875 overdrog jeg den, forpagtede den til min broder og rejste med familien hjem til Danmark.